

Hodnoticí aktivita

Bylo, nebylo

Anotace

Hodnoticí aktivita Bylo, nebylo se zaměřuje zejména na dovednosti naslouchání a mluvení. Ověříme, nakolik si žáci osvojili zásady kultivovaného mluveného projevu – zda na jejich základě dokážou posoudit slyšený projev a zda jsou schopni je respektovat ve vlastním mluveném projevu. V celé hodnoticí aktivitě pracujeme s texty pohádek – jednak s tradiční pohádkou o Jeníčkovi a Mařence, jednak s originálními autorskými pohádkami žáků – tj. ověříme také schopnost jejich tvořivého vyjádření. Pohádky žáci zpracovávají formou komiksu, učí se tedy funkčně propojovat textovou a obrazovou složku. Jednotlivé úkoly žáci plní převážně samostatně, nechybí však reflexe ve dvojicích i s celou třídou.

Komplexní systém hodnocení, CZ.02.3.68/0.0/0.0/15_001/0000751

Věk – cílová skupina

3. ročník ZŠ

Časová dotace (rozsah výuky)

2 vyučovací hodiny + domácí práce

Znalostní a kompetenční předpoklady žáků

Znalost zásad kultivovaného mluveného projevu.

Znalost tradičních pohádkových příběhů.

Čtenářská zkušenost s komiksem.

Základní výtvarné dovednosti.

Schopnost samostatné práce a práce ve dvojicích.

Prostorové a materiální požadavky na realizaci

Pracovní list (zadání úkolu + 2x tabulka pro hodnocení).

Papíry, pastelky.

Vzdělávací obor

Český jazyk a literatura

Očekávaný výstup

ČJL-3-1-02 – Žák porozumí písemným nebo mluveným pokynům přiměřené složitosti

ČJL-3-1-04 – Žák pečlivě vyslovuje, opravuje svou nesprávnou nebo nedbalou výslovnost

ČJL-3-1-05 – Žák v krátkých mluvených projevech správně dýchá a volí vhodné tempo řeči

ČJL-3-1-06 – Žák volí vhodné verbální i nonverbální prostředky řeči v běžných školních i mimoškolních situacích

ČJL-3-1-11 – Žák seřadí ilustrace podle dějové posloupnosti a vypráví podle nich jednoduchý příběh

ČJL-3-3-01 – Žák čte a přednáší z paměti ve vhodném frázování a tempu literární texty přiměřené věku

ČJL-3-3-03 – Žák rozlišuje vyjadřování v próze a ve verších, odlišuje pohádku od ostatních vyprávění

ČJL-3-3-04 – Žák pracuje tvořivě s literárním textem podle pokynů učitele a podle svých schopností

ČJL-5-1-10 – Žák sestaví osnovu vyprávění a na jejím základě vytváří krátký mluvený nebo písemný projev s dodržением časové posloupnosti

Hodnocená klíčová kompetence

Úloha se zaměřuje zejména na ověření **kompetence komunikační**. Důraz je kladen na dovednost naslouchání a mluvení. Žáci nejprve hodnotí klady a zápory učitelova mluveného projevu (vyprávění pohádky), následně vymýšlejí vlastní pohádku a zpracovávají ji do podoby komiksu (ověřujeme schopnost tvořivého vyjádření), na závěr svůj příběh s oporou komiksu vyprávějí spolužákům (ověřujeme schopnost naplnit doporučené zásady mluveného projevu: zvolit vhodné tempo, hlasitost, hovořit strukturovaně, dobře artikulovat, doprovodit projev vhodnou neverbální komunikací atd.).

Podrobnější informace k hodnoceným schopnostem a dovednostem klíčové kompetence

Při řešení hodnoticí aktivity budou žáci uplatňovat následující schopnosti a dovednosti:

- kompetence komunikační
 - v ústním projevu formuluje a vyjadřuje myšlenky výstižně, souvisle
 - dovede svůj ústní projev přizpůsobit účelu a adresátovi sdělení
 - dovede se vyjádřit adekvátně tvořivě
 - naslouchá promluvám druhých lidí s porozuměním
 - posoudí klady a zápory vyslechnutého mluveného projevu

Součásti hodnoticí aktivity

- Bylo, nebylo – pracovní list
- Bylo, nebylo – hodnocení

Struktura a organizace realizace hodnoticí aktivity

1. Hodinu zahájíme krátkou evokací – učitel pokládá třídě otázky:
 - *Máte stále rádi pohádky?*
 - *Která je vaše nejoblíbenější?*
 - *Pokud pohádky už rádi nemáte, kterým žánrům/příběhům dáváte přednost a proč?*
 - *Jak jste se s pohádkami seznamovali, když jste byli malí (četba rodičů, poslech nahrávky, sledování v TV či na počítači, ...)?*
 - *Vyprávěli vám rodiče/prarodiče pohádky také zpaměti?*
 - *Co se vám na jejich vyprávění nejvíce líbilo?*
2. Přejdeme k zadání první části ověřovací úlohy. Vyzveme žáky, aby si poslechli dva způsoby vyprávění stejné pohádky.
3. Učitel začíná vyprávět první verzi: pohádku vypráví nejlépe zpaměti, případně se při četbě alespoň snaží udržovat oční kontakt s posluchači. Projev učitele by měl být příkladný, tj. plynulý, strukturovaný, přiměřeně hlasitý, poutavý (např. měnit hlasy v přímé řeči) atd. Lze se inspirovat např. zde (text lze samozřejmě upravit, zkrátit dle

potřeb):

U jednoho velikého lesa stála malá chaloupka a tam bydlil chudý drvoštěp se ženou a se dvěma dětmi, které mu zůstaly po nebožce první ženě. Jmenovaly se Jeníček a Mařenka. V chaloupce nikdy nebylo jídla nazbyt, ale když jednou v té zemi nastala veliká drahosta, drvoštěp už nestačil vydělat ani na chleba. Krájeli z posledního bochníku. Otec byl už celý ustaraný, večer se na posteli pořád převracel z boku na bok a vzdychal, až řekl své ženě: „Co jen si počneme? Chudinky děti, jak je uживíme, když v chalupě není co do úst?“ „Viš co, muži,“ odpověděla žena, „zítra časně ráno zavedeme děti do lesa, tam, co je nejhustší, rozděláme jim oheň, každému dáme kousek chleba a potom půjdeme po své práci a necháme je tam. Samy už cestu domů nenajdou.“ „Nechat děti v lese samotné?“ odpověděl muž. „Ne, ženo, to já neudělám. Vždyť by na ně přišla divá zvěř a roztrhala by je.“ „Vezmi rozum do hrsti,“ řekla žena, „když to neuděláme, pomřeme hladu všichni čtyři.“ A tak dlouho do něho hučela, až si dal říci, i když mu děti bylo pořád líto. Obě děti šly spát o hladu, proto také nemohly usnout a vyslechly, k čemu macecha otce navádí. Mařenka se rozplakala a šeptala Jeníčkovi: „Co budeme dělat? Já se v lese bojím.“ „Neplač, Mařenko,“ konejšil ji Jeníček, „však my domů trefíme, já už vím jak.“

- Učitel vypráví druhou verzi. Tentokrát by mělo být jeho vyprávění odstrašujícím příkladem: hovoří buď příliš nahlas, či příliš potichu, používá parazitické výrazy, jeho projev není strukturovaný, intonace je monotónní, neverbální komunikace je rušivá apod. Inspirovat se lze např. zde:

Takže, ehm, Jeníček a Mařenka. No, to bylo asi takhle. V nějakym lese stála chaloupka a tam bydlely dvě děti. Teda Jeníček a Mařenka, že jo. Vlastně tam bydleli s rodiči, teda matku měli nevlastní. Ehm, no, takže měli hlad, a tak ta matka, teda ta macecha řekne tátovi vod těch dvou, že je má zavést do lesa a nechat je tam. No, a tak je tam zaved, že jo. Teda ještě předtím se to tomu otci moc nelíbilo, ale stejně je tam zaved. Jo, a Jeníček s Madlenkou, vlastně s Mařenkou, to všechno slyšeli.

- Rozdáme žákům zadání prvního úkolu, společně si jej přečteme. Žáci mají zeleně označit políčka tabulky, která korespondují s prvním projevem, a červeně políčka, která se hodí k druhému projevu. Není nutné označit všechna políčka tabulky.
- Vypracované úkoly si od žáků vybereme.
- Přejdeme k zadání druhého úkolu, který žáci budou moci dokončit i doma. Jeho cílem je vymyslet vlastní **originální** pohádku (neobvyklé, překvapivé pojetí) a zpracovat ji do podoby komiksu. Je vhodné zadat maximální rozsah – např. dvě strany A4.
- Na následující hodinu si žáci vypracované úkoly přinesou. Zadáme další aktivitu, k níž žákům rozdáme stejnou (nevyplněnou) tabulku jako v předešlé hodině:

„S oporou svého komiksu nyní přeuvyprávějte svou pohádku sousedovi ve dvojici. Žák, který zrovna poslouchá, zaznamená do tabulky hodnocení vašeho projevu. Poté se prostrídejte.“

Chodíme mezi žáky a kontrolujeme, zda aktivita probíhá dle zadání.

- V poslední fázi vyprávějí žáci své pohádky (stále s oporou komiksu) před třídou – učitel vyvolá tolik dětí, kolik uzná za vhodné. Zbytek třídy je vždy vhodné zaměstnat průběžným hodnocením v tabulce a společnou reflexí po ukončení spolužákova

projevu. Učitel nezapomene zdůraznit klady vyslechnutého projevu, každému žákovi však také dává doporučení, na čem by mohl do budoucna zapracovat. Mírníme případnou drsnější kritiku ze strany spolužáků (úspěch v této aktivitě dost záleží na sebedůvěře žáka).

Záleží na učiteli, které z aktivit 8 a 9 chce dát větší prostor. Jednu z těchto aktivit lze i vynechat.

Rozsah hodnocení

Lze ohodnotit celou třídu.

Obměna hodnoticí aktivity ve výuce

Pohádky lze libovolně obměnit, případně nahradit jiným, pro danou věkovou skupinu vhodným textem. Pak je třeba pozměnit i evokační otázky.

Zdroje

Pohádka: GRIMM, Jacob, Wilhelm. Pohádky bratří Grimmů. 2. vyd. Praha: Albatros, 1980, s. 67–78.

